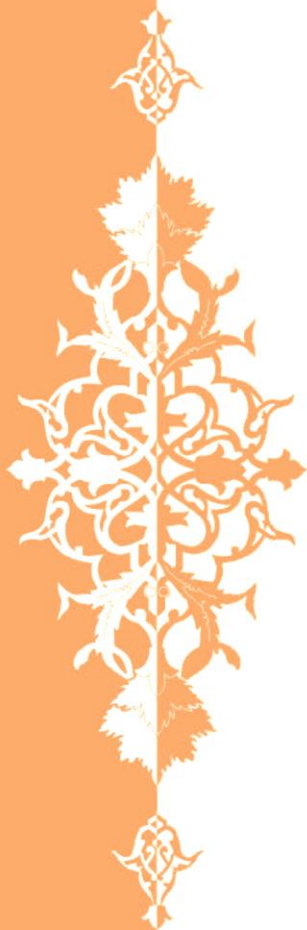




پژوهشکده شورای نگهبان



# گزارش کارشناسی

## پرونده‌های دیوان عدالت اداری

### در خصوص:

تقاضای ابطال «تذکره ذیل بند «۱» بخشنامه شماره ۵۰۱۰/۹۴/۱۸۳۴ مورخ ۱۳۹۴/۵/۲۶ و بند «۴» بخشنامه شماره ۵۰۱۰/۹۲/۴۴۵۳ مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۴ سازمان تأمین اجتماعی در خصوص سوابق ایام خدمت پزشکان»

کد گزارش: ۹۷۰۴۰۴۰

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷/۰۴/۱۳

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه گزارش

## گزارش کارشناسی پرونده‌های دیوان عدالت اداری

موضوع:

تقاضای ابطال «تذکر ذیل بند «۱» بخشنامه شماره  
۵۰۱۰/۹۴/۱۸۳۴ مورخ ۱۳۹۴/۵/۲۶ و بند «۴» بخشنامه  
شماره ۵۰۱۰/۹۲/۴۴۵۳ مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۴ سازمان تأمین  
اجتماعی در خصوص سوابق ایام خدمت پزشکان»

تهیه و تنظیم:

محمدهادی زرافشان

نظارت:

محمدعلی فراهانی

پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۷۰۲۰۱۰

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۷/۰۲/۰۸

# بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

## گزارش کارشناسی پرونده‌های استعلامی دیوان عدالت اداری

(نحوه‌ی محاسبه‌ی سوابق ایام خدمت راجع به دوره‌های دستیاری تخصصی پزشکی - رزیدنتی -)

موضوع شکایت: تقاضای ابطال «تذکر ذیل بند «۱»» بخشنامه شماره ۵۰۱۰/۹۴/۱۸۳۴ مورخ ۱۳۹۴/۵/۲۶ و بند «۴» بخشنامه شماره ۵۰۱۰/۹۲/۴۴۵۳ مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۴ سازمان تأمین اجتماعی در خصوص سوابق ایام خدمت پزشکان<sup>۱</sup>

شاکی: آقایان اسحاق اسحاقی و حسن خیرآبادی به وکالت از آقای حسین

موحد

طرف شکایت: سازمان تأمین اجتماعی کل کشور

جهت مغایرت شرعی: قاعده فقهی «احترام عمل مؤمن»

شماره و تاریخ نامه دیوان: ۲۸۲/۶۹۸۲ - ۱۳۹۷/۳/۹

### مقدمه

شاکی به موجب تقدیم درخواستی، ابطال بند «۴» بخشنامه مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۴ و «تذکر» ذیل بند «۱» بخشنامه مورخ ۱۳۹۴/۵/۲۶ سازمان تأمین اجتماعی را

۱. هرچند در نامه رئیس دیوان عدالت اداری و درخواست اولیه شاکی تقاضای ابطال کل بخشنامه‌های (دستورهای اداری) مورد اشاره، ذکر گردیده است، لکن با توجه به اینکه در نامه ایشان ناظر به رفع نقص پرونده تنها به ابطال بند «۴» بخشنامه مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۴ و تذکر ذیل بند «۱» بخشنامه مورخ ۱۳۹۴/۵/۲۶ سازمان تأمین اجتماعی اشاره شده و از طرفی تنها همین «بند» و «تذکر» تصریح شده مستقیماً مرتبط با موضوع این دعوا هستند، این گونه به نظر می‌رسد که موضوع این شکایت تنها ناظر به موارد مذکور است.

تقاضا کرده است. شاکی معتقد است، عدم محاسبه‌ی سوابق ایام خدمت دوره‌های دستیاری (رزیدنتی) - که در واقع دانشجویان دوره‌های تخصصی پزشکی هستند - در بیمارستان‌های دانشگاهی جهت بازنشستگی، مغایر با موازین قانونی و شرعی است. در این گزارش پس از تبیین موضوع، به ذکر ادله‌ی شاکی و تبیین حقوقی موضوع پرداخته می‌شود.

## **شرح و بررسی**

### **الف) تبیین موضوع**

دارندگان مدرک «دکترای پزشکی عمومی»، پس از نائل شدن به مرتبه‌ی پزشک عمومی، در صورتی که تمایل به اخذ درجه‌ی تخصص داشته باشند، بایستی در آزمون ورودی (موسوم به آزمون دستیاری) شرکت کنند و در صورت پذیرش، پس از گذراندن «دوره‌های آموزشی تئوری و عملی و قبولی در امتحانات لازمه» - که حداقل ۳ سال و حداکثر ۴/۵ سال به طول می‌انجامد - به درجه‌ی تخصص نائل می‌آیند. به پزشکانی که در طول این مدت، در بیمارستان‌های وابسته به دانشگاه‌های علوم پزشکی فعالیت می‌کنند، دستیار (رزیدنت) می‌گویند.

شاکی این پرونده از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۷۹ به مدت ۴ سال به‌عنوان دستیار در دانشگاه علوم پزشکی شهرستان کرمان مشغول بوده و ماهیانه مبلغ ۴۰۰۰۰۰۰ ریال نیز دریافت می‌کرده است. پس از اتمام طرح دستیاری، ایشان متوجه می‌شوند که خدمت دوران دستیاری به‌عنوان سوابق ایام خدمت برای بازنشستگی لحاظ نشده و از طرف دانشگاه علوم پزشکی کرمان بابت آن ایام، حق بیمه به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت نشده است. بر این اساس، ایشان در تاریخ ۱۳۹۰/۸/۱ طی نامه‌ای به سازمان تأمین اجتماعی درخواست احتساب سنوات دوره دستیاری‌اش

را می‌کند، ولیکن در پاسخ به درخواست ایشان، سازمان تأمین اجتماعی طی نامه مورخ ۱۳۹۰/۹/۱۹ و با استناد به رأی شماره ۲۰۰ مورخ ۱۳۸۸/۳/۳ دیوان عدالت اداری<sup>۱</sup> و بخشنامه شماره ۹۷۸۶۰/۲/۴/الف مورخ ۱۳۸۹/۳/۱۶ وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، از انجام درخواست ایشان خودداری کرده است. بنا به ادعای شاکی، اخیراً نیز آن سازمان تبصره بند «۱» صورت‌جلسه مورخ ۱۳۹۳/۱۱/۱ هیئت‌مدیره آن سازمان و بخشنامه شماره ۵۰۱۰/۹۴/۱۸۳۴ مورخ ۱۳۹۴/۵/۲۶ را مبنای عمل خویش معرفی کرده است.<sup>۲</sup>

لازم به ذکر است باوجود اینکه در مستندات اعلامی توسط شاکی هیچ اشاره‌ای به بخشنامه شماره ۵۰۱۰/۹۲/۴۴۵۳ مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۴ سازمان تأمین اجتماعی نشده بود، اما شاکی طی شکایت حاضر ابطال بند «۴» این بخشنامه را نیز در کنار تذکر ذیل بند «۱» بخشنامه مورخ ۱۳۹۴/۵/۲۶ تقاضا کرده است. با این توضیح که بند «۴» بخشنامه مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۴ سازمان تأمین اجتماعی، به مدیریت درمان استان در خصوص «سوابق ایام خدمت مشمولین طرح پزشکان و پیراپزشکان و دوره دستیاری (رزیدنتی) کارکنان سازمان» مقرر داشته است: «با

---

۱. «الف- تعارض در مدلول دادنامه‌های فوق‌الذکر محرز به نظر می‌رسد.

ب- نظر به اسناد و مدارک و سایر محتویات پرونده‌های شاکیان که مبین اشتغال آنان به خدمت به‌صورت قراردادی است و اینکه اشتغال به خدمت به‌صورت قراردادی در طی دوره دستیاری منع قانونی ندارد، بنابراین مدت خدمت قراردادی مذکور در صورت تحقق و اجتماع شرایط مقرر در ماده ۱۵۱ قانون استخدام کشوری مصوب ۱۳۵۷/۱۰/۲ جزو سابقه خدمت دولتی، قابل احتساب است و دادنامه شماره ۹۵۳ مورخ ۱۳۸۷/۴/۲۴ شعبه اول دیوان در حدی که متضمن این معنی است، موافق اصول و موازین قانونی می‌باشد. ...»

۲. علی‌رغم جستجوهای انجام شده، بیشتر مستندات مورد اشاره در دسترس و قابل بررسی نبودند؛ ولیکن با توجه به اینکه این موارد در ماهیت و نتیجه دعوا اثرگذار نیستند نیازی به درخواست آن‌ها از شاکی یا مشتکی‌عنه احساس نشد.

توجه به اینکه حسب اظهار نظر صریح اداره کل منابع انسانی و پشتیبانی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ... دوره تخصصی دستیاری پزشکان (رزیدنتی) از جمله دوره‌های آموزشی و تحصیلی پزشکان می‌باشد و بابت این ایام کمک‌هزینه تحصیلی به آنان پرداخت می‌گردد و کمک‌هزینه مذکور مشمول کسور بازنشستگی نبوده و جزو سوابق خدمتی این افراد محسوب نمی‌گردد. بنابراین احتساب و پذیرش سوابق تحصیلی پزشکان در دوره موصوف به‌عنوان سوابق اشتغال نزد سازمان فاقد موضوعیت خواهد بود.»

همچنین، تذکر ذیل بند «۱» بخشنامه مورخ ۱۳۹۴/۵/۲۶ سازمان تأمین اجتماعی با عنوان «سوابق اشتغال پزشکان سازمان به‌صورت قراردادی در دوره دستیاری (رزیدنتی)» بیان می‌دارد: «حسب اعلام وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دوره تخصصی دستیاری پزشکان از جمله دوره‌های آموزشی و تحصیلی پزشکان می‌باشد و بابت این ایام کمک‌هزینه تحصیلی به آنان پرداخت می‌گردد و از آنجایی که کمک‌هزینه مذکور مشمول کسور بازنشستگی نبوده، جزو سوابق خدمتی این افراد نیز محسوب نمی‌گردد. بنابراین احتساب و پذیرش دوره تحصیل پزشکان به‌عنوان سوابق اشتغال نزد سازمان فاقد موضوعیت خواهد بود و از مفاد این دستور اداری خارج می‌باشد.»

## ب) ادله شاکي

ادله شاکي به دو دسته‌ی ادله‌ی قانونی و شرعی قابل تقسیم است:

### یک) ادله‌ی قانونی:<sup>۱</sup>

۱) دستیار (رزیدنت)، در طی دوره‌ی دستیاری علاوه بر آموختن برخی از مهارت‌های علمی، رسماً به‌عنوان بخشی از کادر درمانی بیمارستان‌های دانشگاهی محسوب می‌شود و به ازای ارائه‌ی خدمات، ماهیانه مبالغی تحت عنوان «حق‌الزحمه رزیدنتی» به آن‌ها پرداخت می‌شود. علاوه بر این، با دریافت حق‌الزحمه مندرج در حکم، این اشخاص از حق داشتن مطب خصوصی و اشتغال در سایر مؤسسات دولتی و خصوصی منع می‌شوند.

۲) با عنایت به اینکه پرداخت دستمزد در مقابل کار مغایرتی با موازین قانونی ندارد و از طرفی معمولاً رزیدنت‌ها مجبور به انجام کارهایی اضافه بر مکلفی‌شان و سپری کردن شیفت‌های شبانه در بیمارستان‌ها می‌باشند که طبیعتاً در قبال آن‌ها مستحق اخذ دستمزد هستند (و چنین دستمزدی دریافت می‌کنند)؛ بنابراین در قبال رابطه‌ی استخدامی‌شان، بیمارستان‌های دانشگاهی مکلف به پرداخت حق‌بیمه بابت دستیاران (رزیدنت‌ها) می‌باشند.

۳) به استناد تبصره «۲» ماده (۴۳) قانون استخدام کشوری<sup>۲</sup> و آرای شماره ۴۲

---

۱- علی‌رغم اینکه به نظر می‌رسد یک صفحه از تصویر دادخواست شاکي برای پژوهشکده‌ی شورای نگهبان ارسال نشده، ولیکن به جهت تسریع در رسیدگی و با عطف توجه به اینکه اساس استدلال شاکي مشخص است، بدون توجه به آن به بررسی موضوع پرداخته شده است.

۲. ماده ۴۳- مستخدم رسمی نمی‌تواند تصدی بیش از یک پست سازمانی را داشته باشد. وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی نمی‌توانند غیر از حقوق و مزایای پست سازمانی مورد تصدی و فوق‌العاده‌ها و هزینه‌ها و پاداش مندرج در این فصل تحت هیچ عنوان وجهی به مستخدمین خود پرداخت کنند.

و ۴۳ مورخ ۱۳۷۹/۲/۴ هیئت عمومی دیوان عدالت اداری<sup>۱</sup>، پرداخت وجه تحت هر عنوان اعم از کمک‌هزینه تحصیلی، حق‌الزحمه به رزیدنت‌های دوره تخصصی، دستمزد و حقوق تلقی می‌شود و نتیجتاً دستگاه مربوطه باید بابت آن حق بیمه رد نماید.

۴) به‌موجب ماده (۱۵۱) قانون استخدام کشوری<sup>۲</sup>، خدمت تمام‌وقت در وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و همچنین شهرداری‌ها از

→

تبصره ۲- (اصلاحی ۱۳۴۹/۸/۱۲) پرداخت حق تدریس - حق تألیف و تصنیف و ترجمه - حق تحقیق حق تهیه و تنظیم و رهبری و گویندگی و اجرای برنامه‌های آموزشی و فرهنگی و هنری - حق حضور در جلسه - حق‌الزحمه کارشناس - حق‌العلاج و حق‌الزحمه صاحبان حرف پزشکی مشروط بر آنکه امور راجعه به آن‌ها در غیر ساعات اداری و علاوه بر وظیفه مستخدم انجام شود. همچنین پرداخت هزینه پذیرایی و عیدی پایان سال و کمک خواربار از شمول این ماده مستثنی است.

آئین‌نامه اجرائی موضوع این تبصره به‌وسیله سازمان امور اداری و استخدامی کشور تهیه می‌شود و پس از تصویب هیئت‌وزیران قابل اجرا است.

تبصره ماده ۲۹۲ قانون اصلاح پاره‌ای مواد قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۴۵/۱۲/۲۸ و الحاق موادی به قانون مذکور به قوت خود باقی است.

۱. با عنایت به نامه شماره ۲۵۴۲۴/۶ مورخ ۱۳۷۵/۶/۱۴ مدیرکل امور دانشجویان داخل و نامه شماره ۹۰۷۰ مورخ ۱۳۷۶/۱۱/۴ معاون امور دانشجویی، فرهنگی و حقوقی و مجلس وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سایر محتویات پرونده در خصوص پرداخت حق‌الزحمه به دانشجویان انترنی دانشکده پزشکی و درمانی و انجام وظایف محوله و اینکه پرداخت حق‌الزحمه مزبور به دانشجویان بورسیه منع قانونی ندارد، دادنامه شماره ۶۶۸ مورخ ۱۳۷۷/۵/۲۱ شعبه هجدهم و ۱۷۶۹ مورخ ۱۳۷۷/۱۰/۲۱ شعبه دهم در حدی که متضمن این معنی است موافق اصول و موازین قانونی تشخیص می‌گردد این رأی مطابق قسمت اخیر ماده ۲۰ قانون دیوان عدالت اداری برای شعب دیوان و سایر مراجع مربوطه در موارد مشابه لازم‌الاتباع است.

۲. ماده ۱۵۱- (اصلاحی ۱۳۵۹/۳/۱۴) خدمت تمام‌وقت در وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها و مؤسسات و شرکت‌های دولتی و شهرداری‌ها در اجرای مقررات این قانون از لحاظ تعیین پایه و بازنشستگی و وظیفه جزو خدمت دولتی محسوب و منظور خواهد شد. احتساب سنوات تمام‌وقت با خرید شده مستخدمین در دستگاه‌های موضوع این ماده به‌استثنای مستخدمین مشمول ماده ۱۲۰ این قانون که دولت در قبال سنوات خدمت آنان هیچ‌گونه تعهدی ندارد از لحاظ تعیین پایه و بازنشستگی و وظیفه مشروط بر این است که کلیه وجوه دریافتی مربوط به با خرید سنوات مزبور را به صندوق بازنشستگی کشوری پرداخت نمایند.



لحاظ بازنشستگی و وظیفه جزء خدمت دولتی دانسته شده و بر این اساس خدمت شاکی این پرونده به مدت ۴ سال در بیمارستان دانشگاه کرمان که دولتی محسوب می‌شود نیز مشمول آن است. علاوه بر این، شاکی پس از طی دوره ۴ ساله به موجب حکم کارگزینی به استخدام رسمی - آزمایشی تبدیل وضعیت داده شده است.

۵) با توجه به تعریف «خدمت دولتی» در بند «ب» ماده (۱) قانون استخدام کشوری<sup>۱</sup> و وجوه مشخصه آن از حیث اشتغال به کار مستمر در یکی از واحدهای دولتی به دستور مقام ذیصلاح و دریافت حقوق یا دستمزد در قبال انجام وظایف محوله و ضرورت احتساب آن به عنوان سوابق خدمت دولتی به شرح مقرر در ماده (۳۴) قانون مذکور<sup>۲</sup> و سایر مقررات مربوط، تردیدی در تلقی دستیاران به عنوان کارمند بیمارستان دانشگاهی وجود ندارد و نتیجتاً باید آن‌ها را از حداقلی‌ترین حقوقشان که پرداخت حق بیمه و برخورداری از بازنشستگی است برخوردار دانست.

۶) بر طبق مواد (۳۶)، (۳۹) و (۴۰) قانون تأمین اجتماعی<sup>۳</sup> کارفرما مسئول

---

۱. ماده ۱- ... ب- خدمت دولت عبارت از اشتغال به کاری است که مستخدم به موجب حکم رسمی مکلف به انجام آن می‌گردد.

۲. ماده ۳۴- (اصلاحی ۱۳۵۷/۱۰/۲) مستخدم رسمی به استناد شغلی که برای آن استخدام می‌شود در پایه یک گروه مربوط وارد خدمت می‌گردد و در صورتی که این قبیل مستخدمین دارای سابقه خدمت دولتی باشند به ازای هر دو سال سابقه خدمت دولتی آنان یک پایه در گروه شغل مورد تصدی به آنان اعطاء می‌شود. مدت خدمت زیر پرچم و خدمات اجتماعی زنان جزو سابقه خدمت دولتی مستخدم محسوب می‌شود. حکم این ماده شامل کلیه مستخدمینی که طبق مقررات این قانون به استخدام رسمی پذیرفته شده‌اند نیز می‌باشد.

۳- ماده ۳۶- کارفرما مسئول پرداخت حق بیمه سهم خود و بیمه‌شده به سازمان می‌باشد و مکلف است در موقع پرداخت مزد یا حقوق و مزایا سهم بیمه‌شده را کسر نموده و سهم خود را بر آن افزوده به سازمان تأدیه نماید. در صورتی که کارفرما از کسر حق بیمه سهم بیمه‌شده خودداری کند شخصاً مسئول پرداخت آن خواهد بود.

پرداخت حق بیمه سهم خود و بیمه شده می‌باشد و مکلف است در زمان پرداخت حقوق و مزایا، سهم بیمه‌شدگان را کسر نموده و مبلغ مزبور را با سهم خودش به سازمان تأمین اجتماعی تأدیه نماید. بنابراین، در صورتی که کارفرما در انجام این صلاحیت خودش کوتاهی کرده باشد، سازمان تأمین اجتماعی نمی‌تواند از ارائه خدمات به بیمه‌شدگان خودداری کند.

۷) صدور بخشنامه‌های مزبور خارج از حدود صلاحیت قانونی مقام تصویب‌کننده آن‌ها است.

### دو) ادله‌ی شرعی:

مطابق قاعده فقهی «احترام عمل مؤمن» اگر شخصی به امر دیگری کاری انجام دهد، چنانچه آن کار را بدون قصد تبرّع انجام داده باشد و عرفاً برای آن کار ارزش اقتصادی وجود داشته باشد، امر به اندازه اجرت‌المثل ضامن است. لذا، احترام به عمل ایشان اقتضای آن را دارد که بابت کار انجام شده توسط ایشان، امر ضامن و مسئول باشد.



تأخیر کارفرما در پرداخت حق بیمه یا عدم پرداخت آن رافع مسئولیت و تعهدات سازمان در مقابل بیمه‌شده نخواهد بود.

ماده ۳۹ - کارفرما مکلف است حق بیمه مربوط به همراه را حداکثر تا آخرین روز ماه بعد به سازمان بپردازد. همچنین صورت مزد یا حقوق بیمه‌شدگان را به ترتیبی که در آئین‌نامه طرز تنظیم و ارسال صورت مزد که به تصویب شورای عالی سازمان خواهد رسید به سازمان تسلیم نماید. سازمان حداکثر ظرف شش ماه از تاریخ دریافت صورت مزد اسناد و مدارک کارفرما را مورد رسیدگی قرار داده و در صورت مشاهده نقص یا اختلاف یا مغایرت به شرح ماده ۱۰۰ این قانون اقدام و مابه‌التفاوت را وصول می‌نماید. هرگاه کارفرما از ارائه اسناد و مدارک امتناع کند سازمان مابه‌التفاوت حق بیمه را رأساً تعیین و مطالبه و وصول خواهد کرد.

ماده ۴۰ - در صورتی که کارفرما از ارسال صورت مزد مذکور در ماده ۳۹ این قانون خودداری کند سازمان می‌تواند حق بیمه را رأساً تعیین و از کارفرما مطالبه و وصول نماید.

## ج) بررسی موضوع

در خصوص ادعاهای شاکی مقدمتاً باید به دو نکته توجه نمود:

اولاً) برخلاف ادعای شاکی، از نظر شکلی صدور بخشنامه‌های موضوع شکایت که در واقع دستورات مقامات سازمان تأمین اجتماعی به زیرمجموعه‌ی خودشان می‌باشد، خارج از حدود صلاحیت مقام واضع آنها نیست و رهنمودهای آن سازمان در زمینه‌ی شیوه‌ی محاسبه‌ی سنوات بازنشستگی می‌باشد.

ثانیاً) متأسفانه وکلای شاکی در مقام استناد به مواد قانونی و آرای هیئت عمومی دیوان عدالت اداری دقت لازم را نداشته‌اند. به‌عنوان مثال، وکلای شاکی در تحلیل‌ها و ادعاهای خودشان به مواد مختلف قانون استخدام کشوری استناد کرده‌اند و حال آنکه هرچند تمام مواد قانون مزبور نسخ نشده‌اند، اما با تصویب قانون مدیریت خدمات کشوری، این قانون در بیشتر موضوعات مرتبط با ادعاهای شاکی حاکم است. از سوی دیگر، می‌توان گفت که هیچ‌یک از مواد و آراء مورد استناد ایشان، ادعاهای شاکی را اثبات نمی‌کنند و بعضاً کاملاً بی‌ارتباط با موضوع مورد بررسی هستند.

حال با عطف توجه به مقدمات ذکر شده باید به این نکته اشاره کرد که تبیین مغایرت یا عدم مغایرت بخشنامه‌های مورد شکایت با قانون، متوقف بر تشخیص رابطه‌ی دستیاران پزشکی (رزیدنت‌ها) با بیمارستان‌های دانشگاهی است. در این خصوص، بر طبق ماده (۴) «آئین‌نامه آموزشی دوره دستیاری رشته‌های تخصصی

علوم پایه پزشکی و بهداشت<sup>۱</sup> - مصوب شورای آموزش علوم پایه پزشکی، بهداشت و تخصصی مورخ ۱۳۷۵/۷/۲۸ - پزشکان مکلف شده‌اند تا علاوه بر گذراندن ۴۲ تا ۵۰ واحد آموزشی و پژوهشی، «به ارائه خدمات تمام وقت آموزشی، پژوهشی و بالینی» پردازند. علاوه بر این، تبصره ذیل ماده (۱۲) آئین نامه مزبور مقرر داشته است که «دانشجو موظف است در طول دوره دستیاری مجموع دوره‌های آموزشی مصوب و فعالیت‌های آموزشی - پژوهشی و خدماتی برنامه‌ریزی شده از سوی شورای گروه آموزشی را به انجام رسانده و در هر مورد گواهی انجام موفقیت‌آمیز دوره را دریافت نماید». همچنین، ماده (۳۵) «مقررات و آیین‌نامه‌های دوره‌های آموزش دستیار تخصصی»<sup>۲</sup> که در پایگاه خبری و اطلاع‌رسانی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قابل مشاهده است بر تمام وقت بودن دوره دستیاری تأکید دارد.

بنا به مراتب فوق و مبتنی بر بخشنامه‌های صادره این گونه به نظر می‌رسد که خدمات انجام شده توسط دستیاران در بیمارستان‌های دانشگاهی، در واقع سپری کردن بخشی از دوره‌های آموزشی آنهاست و همان طور که در بخشنامه‌های موضوع شکایت آمده، پرداخت حوالزحمه به دستیاران به عنوان کمک‌هزینه تحصیلی می‌باشد.

اما در مقابل رویکرد فوق، این نظر موجه‌تر به نظر می‌رسد که پرداخت

---

۱- ماده ۴- حداقل مدت دوره دستیاری علوم پایه پزشکی و بهداشت ۳ سال و حداکثر ۴/۵ سال بوده و سقف واحدهای آموزشی و پژوهشی دوره‌های دستیاری بین ۴۲ تا ۵۰ واحد می‌باشد. علاوه بر آن دستیار موظف به ارائه خدمات تمام وقت آموزشی، پژوهشی و بالینی مورد نیاز بخش‌ها می‌باشد.

۲- تحصیل در دوره دستیاری به طور تمام وقت بوده و بر اساس برنامه‌ای است که از طرف مدیر گروه تنظیم می‌شود.

حق‌الزحمه در قبال ارائه‌ی خدمات توسط دستیاران، همان‌طور که از عنوان آن مشخص است، کمک‌هزینه تحصیلی نیست، بلکه مابه‌ازای خدماتی است که این دستیاران در قبال ارائه‌ی خدماتشان دریافت می‌کنند. توضیح آنکه، هرچند دستیاران به‌منظور کسب تخصص، مکلف به ارائه خدمات تمام‌وقت آموزشی، پژوهشی و بالینی شده‌اند، اما نباید در خصوص آن دسته از خدماتی که آن‌ها ارائه می‌دهند و مستقیماً جنبه‌ی آموزشی برای آن‌ها ندارد معتقد به عدم استحقاق آن‌ها جهت اخذ حق‌الزحمه عملشان بود؛ بلکه آن‌ها مستحق اخذ حق‌الزحمه هستند و مطابق ماده (۳۲) «آئین‌نامه آموزشی دوره دستیاری رشته‌های تخصصی علوم پایه پزشکی و بهداشت»<sup>۱</sup> بایستی حق‌الزحمه خدمات آن‌ها پرداخت گردد. در این رابطه، «کمک‌هزینه تحصیلی» نامیدن این پرداختی در بخشنامه‌های مورد اشاره و همچنین ماده (۴۲) «مقررات و آیین‌نامه‌های دوره‌های آموزش دستیار تخصصی»<sup>۲</sup> نیز نمی‌تواند سبب تغییر ماهیت آن شود.

---

<sup>۱</sup> - ماده ۳۲- به دستیاران رشته‌های علوم پایه ماهانه مبلغی به‌عنوان حق‌الزحمه پرداخت می‌گردد. میزان این حق‌الزحمه ۵۰ درصد بالاتر از حق‌الزحمه دستیاران بالینی تعیین می‌شود.

<sup>۲</sup> - ماده ۴۲- به دستیاران ماهانه مبلغی به‌عنوان کمک‌هزینه تحصیلی پرداخت خواهد شد.

بنا به مراتب فوق باید نتیجه گرفت که با توجه به اینکه بیمارستان‌های دانشگاهی از خدمات دستیاران بهره می‌برند و در قبال آن حق‌الزحمه پرداخت می‌کنند و نظر به اینکه بر طبق بند «۴» ماده (۲) قانون تأمین اجتماعی «کارفرما شخص حقیقی یا حقوقی است که بیمه‌شده به دستور یا به حساب او کار می‌کند.» و کارفرما مسئول انجام کلیه تعهدات قانونی در قبال کارگزارانش می‌باشد که یکی از مهم‌ترین این تعهدات بیمه‌کردن «افرادی که به هر عنوان در مقابل دریافت مزد یا حقوق کار می‌کنند»<sup>۱</sup>؛ لذا، بخشنامه‌های سازمان تأمین اجتماعی از آن جهت که پرداختی بیمارستان‌های دانشگاهی به دستیاران را مشمول پرداخت کسور بازنشستگی ندانسته و آن را جزء سوابق خدمتی آن‌ها محسوب نکرده مغایر با مواد مختلف قانون تأمین اجتماعی است.

## جمع‌بندی

نظر به اینکه پرداخت کمک‌هزینه تحصیلی توسط بیمارستان‌های دانشگاهی به دستیاران (رزیدنت‌ها)، در واقع پرداخت حق‌الزحمه خدمات ارائه شده توسط آن‌ها

---

<sup>۱</sup> - موضوع بند «الف» ماده (۴) قانون تأمین اجتماعی.

می‌باشد و بر طبق قانون تأمین اجتماعی بیمارستان‌های مزبور مکلف به پرداخت  
حقوق بیمه بابت این اشخاص بوده‌اند و عدم انجام تکلیف قانونی مزبور نافی  
استحقاق دستیاران جهت بهره‌مندی از مزایای آن - از جمله استفاده از سوابق  
خدمتی جهت بازنشستگی - نیست، لذا، بخشنامه‌های مزبور که بر عدم محاسبه  
سوابق خدمت در دوره دستکاری حکم کرده است مغایر با قانون تأمین اجتماعی  
است.

امام خمینی (ره):

و از شورایی محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و  
چه در نسل مابقی آینده، که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود  
رایان و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و  
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه‌ای جلو گیری نمایند.

(سخن امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)



بزهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قرنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲